

Audiitorkogu

Lp Audiitorkogu juhatus

26.06.2020 kiri nr 374

ETTEPANEKUD TÄIENDUSÕPPE KORRALDAMISEKS

Audiitortevuse seaduse (AudS) § 102 lg 1 punkti 4 kohaselt on Audiitorkogu eesmärgiks mh Audiitorkogu liikmetele täiendusõppe korraldamine. AudS § 115 lg 2 punkti 6 kohaselt on Audiitorkogu juhatuse pädevuses viia läbi vandeaudiitorite täiendusõpe.

Tuginedes eeltoodule, ning võttes arvesse asjaolu, et AJN on järelevalve eest vastutav sõltumatu Audiitorkogu organ, esitame perioodil 01.09.2019-19.06.2020 läbiviidud kvaliteedikontrollide tähelepanekute pinnalt oma ettepanekud perioodi 01.07.2020-30.06.2021 täiendusõppe plaani koostamiseks.

Ettepanekud on toodud kvaliteedikontrolli käigus täidetud küsimustike lõikes, milleks on peamiselt kolm kvaliteedikontrolli korra lisas olevat küsimustikku:

- i) Lisa 12 - Auditeerimisstandardite kontroll-leht (alates 01.07.2018 lõppevate perioodide finantsaruannete audititele);
- ii) Lisa 13 - Ülevaatamise standardi kontroll-leht (alates 01.07.2018 lõppevate perioodide finantsaruannete ülevaatamisele);
- iii) Lisa 14 - KVK standardite ja eetikakoodeksi kontroll-leht (tegevusperioodile alates 01.07.2018).

Auditeerimisstandardite osas

- **Valmidusastme meetodi kasutamine** müügitulu kontrollil. Kas selle kasutamise/mittekasutamise asjakohasust, juhul kui tegevusala viitab, et tegemist võiks olla pikaajalise teenusega, on analüüsitud ja kui see on asjakohane, kas protseduurid on tehtud, rõhutada, et see kehtib ka teistele tegevusaladele, kui vaid ehitusettevõtted.
- **Arvestusmeetodite muutuste kajastamine.**
- **Seotud isikute temaatika** – vähemalt auditi puhul on oluline, et oleks kasutatud avalikke andmebaase lisaks kliendilt saadud infole.
- **Varude kontrolliprotseduurid.** Kui on tootmisettevõtte, siis omahinna arvestuse kontroll, varude väärtuse väide – vaid järelpärimine ei ole auditis piisav, inventuuri kuupäeva ja bilansipäeva vaheliste liikumiste selgitamine, kui inventuur ei toimunud bilansipäeval. Inventuuris osalemise põhiprotseduurid, näpunäited, kontrollivalimi suurus, probleemid, riskid, millist tõendusmaterjali saab pidada piisavaks.
- **Omahinnaarvestuse kontrollimise** parim praktika.
- Kui väikeaudiitor aktsepteerib IFRS aruande, siis kõrgendatud tähelepanu **MAA avalikustamise nõuete osas**, aga ka EFS-i järgi vormistatud aruannetes on üsna palju avalikustamise puudusi, sh olulisi.

- **Eelmise perioodi arvestushinnangute ülevaatamine.** Sh ka **eelmise audiitoriga suhtlemise parim praktika**, nt arutelu vormis, kus audiitorid jagavad oma kogemusi/praktikat.
- Protseduuride olemuse, audiitori järelduste ja kasutatud kutsealase otsustuse **dokumenteerimine.**
- **Auditivälise lisateenuste** lubatavuse hindamine ja selle protsessi dokumenteerimine. Eetikakoodeks, AudS, avaliku huvi üksuste puhul ka Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrus (EL) nr 537/2014 ning vajadusel muud seonduvad ja kohalduvad õigusaktid.
- **Skeptitsism**, mh selle olemus ja rakendatavus kogu töövõtus: aktsepteerimine, riskide hindamine, planeerimine, saadud tõendusmaterjali hindamine, jne.
- „**Mõistliku kulu ja pingutuse**“ **põhimõte** RTJ 1 p 64 kontekstis juhtkonna, audiitori ja aruande kasutaja pilgu läbi ning võimalikud konfliktid.
- **Juhtkonna poolt tehtud arvestushinnangute ja seisukohtade** (nt varude väärtus, nõude laekumine) **kontrollimine** piisava asjakohase tõendusmaterjaliga. Kutsealase otsustuse formuleerimine.
- **Levinud pettuseriskid ja skeemid**, mille osas audiitor peaks tähelepanelik olema, sh müügitulu pettuse tuvastatud juhtumid.
- **Kontrollipõhise lähenemisviisi rakendamine** – juhud, millal seda peaks standardi kohaselt rakendama. Mida annab audiitorile kontrollidele tuginemine protseduuride läbi viimisel. Kontrollivalimi piisavus. Kontrollipõhise ja substantiivse testimise erinevused.
- **Tegevusaruande muu informatsiooni kontrollimine** – tuvastatud probleemide hindamine mõju osas audiitori aruandele.
- Eestis registreeritud äriühingud, kelle tegevus toimub olulises osas väljaspool Eestit – **töövõtu aktsepteerimise kaalutlused ja auditi riskid.**

Ülevaatamise standardite (ISRE(EE)2400) osas

- **Rahapesu riski** (kliendi riskiprofiili koostamine) ja **oluliste väärkajastamiste tõenäosusega valdkondade tuvastamine ja hindamine** on tihtipeale töövõttes kas pealiskaudne või teostamata.
- **Tavalisest majandustegevusest väljapoole jäävate** (oluliste) **tehingute**, sh mitterahaliste, **tuvastamine ja nende mõju hindamine.**
- **Seotud isikute ja nendega tehtud tehingute tuvastamine ja tehingute mõju hindamine majandusaasta aruandele.** Sh laenud seotud isikutele või seotud isikutelt.
- **RTJ-is nõutud avalikustamise nõuetest kinnipidamine.** Ülevaatuse puhul üldjuhul RTJ 15 punkt 59 (väikeettevõtja lühendatud raamatupidamise aruanne).
- **Audiitori töö dokumenteerimine** selliselt, et oleks tuvastatav tema tehtud töö töövõtu algusest lõpuni. Nt tihtipeale on olemas küll oluliste valdkondade tuvastamine, protseduuride plaan, järeldused ja tõendusmaterjal, aga pole dokumenteeritud ega viidatud, millise tõendusmaterjali alusel ning kuidas protseduure teostati jõudmaks dokumenteeritud järelduseni.
- **Varude väärtuse ja allahindluse vajaduse hindamine.** Eriti, kui tegemist on oluliseks hinnatud valdkonnaga mis mh on määratud oluliste väärkajastamise tõenäosusega valdkonnaks.
- **Kohustuste pikaajalise osa kajastamise õigsus** – nt laenu puhul laenukovenantide hindamine, laenugraafikute alusel kajastamise hindamine ja vastava tõendusmaterjali olemasolu.

- **Tegevuse jätkuvuse hindamine.** Bilansipäevajärgsete tehingute vaatamine ja hindamine kuni vandeaudiitori aruande väljastamise ajani, tõendusmaterjali olemasolu ehk dokumenteerimine, juhtkonna hinnangud ja audiitori poolne juhtkonna hinnangu ülevaatamine jne. Eriti aktuaalne ja oluline saab see olema aruannete auditeerimisel, kus bilansipäevajärgsesse perioodi jäi sisse koroonaviirusest tingitud karantiin.
- **Kinnisvarainvesteeringute väärtuse hindamine.**
- **Standardis nõutud järelepärimiste teostamine ja dokumenteerimine.**

KVK standardite, eetikakoodeksi ja kohalduvate õigusaktide osas

- **Eetikastandard** võiks olla ka eraldiseisvalt üheks koolitusteemaks tulenevalt selle uuendustest ning üle kordamist vajaksid kindlasti nt huvide konflikti teemad.
- **Rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seadusest (RahaPTS) tulenevad nõuded** (eelkõige väikesele) audiitorettevõtjale. Paljud ei ole aru saanud, millised on miinimumnõuded RahaPTS-ist, Audiitorkogu poolt koostatud juhend tundub neile olevat liiga pikk ja keeruline. Seetõttu on paljudel täitmata osaliselt või ka täielikult RahaPTS-ist tulenev nõue kehtestada protseduurireeglid RahaPTS nõuete täitmiseks, tihti on töövõttudes jäetud hindamata kliendi riskiprofiil, audiitorettevõtja riskiisu on kinnitamata jne.
- 2018 suvel hakkas kehtima muudetud/täiendatud **kvaliteedikontrolli standard (ISQC1)**, millesse lisandusid punktid, milles sees D-täht. Nõuded lisandusid eelkõige kohustusliku auditi läbiviimise protseduuri karmistamiseks ja selle sisekontrollisüsteemi tugevdamiseks. Kvaliteedikontrollide käigus on jäänud mulje, et paljudel audiitorettevõtjatel puudub info või teadmine muudatustest, mistõttu neid punkte ei ole lisatud tihtipeale ei audiitorettevõtja protseduurireeglitesse ega ka täidetud – nt oli väga sagedasti täitmata ISQC-48.D1 punktis toodud nõue.
- Eelnevast punktist teeks ettepaneku tutvustada vandeaudiitoritele ka alates 1.01.2020 kehtima hakanud standardi „**Kutseliste arvestusekspertide eetikakoodeks - sh sõltumatuse standardid**“ muudatusi vs eelnevalt kehtinud standard „Eetikakoodeks“.
- **Esitiskirja allkirjastamine.** Tihtipeale ei ole esitiskiri allkirjastatud kõigi juhatuse liikmete poolt (kui kliendil on mitu juhatuse liiget) nagu näeb ette AudS vaid ühe juhatuse liikme poolt. Lisaks jääb tihtipeale esitiskirja ja vandeaudiitori aruande allkirjastamise vahele liiga pikk aeg.

Kaalumist vääriks ka täiendusõpe järelevalve toimimisest ja haldusmenetlusest, ehk anda ülevaade järelevalve toimimise mudelist kui ka sellega vahetult seotud haldusmenetluse sõlmküsimustest.

Oleme vajadusel valmis täiendõppesse ka sisuliselt panustama.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Siim Tammer

Audiitortevuse järelevalve nõukogu esimees